

Rozhodnutí Nejvyššího soudu SSR ze dne 24.04.1980, sp. zn. 4 Tz 23/80, ECLI:CZ:NS:1980:4.TZ.23.1980.1

Číslo: 16/1981

Právní věta: I. Trestný čin nepřímeho úplatkářstva podla § 162 odst. 1 Tr. zák. je dokonáný už tým, že páchatel žiada alebo prijme úplatok za to, že bude svojím vplyvom pôsobiť na výkon právomoci verejného činiteľa. Nevyžaduje sa, aby páchatel u verejného činiteľa skutočne intervenoval. Ak páchatel na výkon právomoci verejného činiteľa skutočne pôsobil, došlo k dokončeniu trestného činu, čo možno hodnotiť ako okolnosť zvyšujúcu nebezpečnosť činu pre spoločnosť. Znak II. Ak páchatel, ktorý žiada alebo prijme úplatok, len predstiera, že bude svojím vplyvom pôsobiť na výkon právomoci verejného činiteľa, v skutočnosti to však nemieni urobiť, nejde o trestný čin nepřímeho úplatkářstva podla § 162 ods. 1 Tr. zák., ale o trestný čin podvodu podla § 250 Tr. zák., prípadne o pokus tohto trestného činu.

Soud: Nejvyšší soud SSR

Datum rozhodnutí: 24.04.1980

Spisová značka: 4 Tz 23/80

Číslo rozhodnutí: 16

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Korupce, Podvod

Předpisy: 140/1961 Sb. § 250

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Na základe sťažnosti pre porušenie zákona, ktorú podal generálny prokurátor SSR, Najvyšší súd SSR zrušil uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici z 25. septembra 1979 sp. zn. 3 To 369/79 i rozsudok Mestského súdu v Košiciach z 29. marca 1979 sp. zn. 2 T 1393/77 a Mestskému súdu v Košiciach prikázal, aby vec znova prejednal a rozhodol.

Z odôvodnenia:

Rozsudkom Mestského súdu v Košiciach z 29. marca 1979 sp. zn. 2 T 1393/77 boli obvinení N. N., JUDr. F. K. a MUDr. Š. G. podľa § 226 písm. b) Tr. por. oslobodení z obžaloby pre spolupáchateľstvo pri trestnom čine nepřímeho úplatkářstva podľa § 9 ods. 2, § 162 ods. 1 Tr. zák., ktorého sa mali dopustiť tak, že v máji 1976 MUDr. Š. G. prevzal vo svojej ordinácii v K. Ch. od T. Č. 25 000 Kčs s tým, že prostredníctvom svojich známych zabezpečí, aby T. Č. nemusel nastúpiť trest odňatia slobody v trvaní 3 rokov, ktorý mu bol uložený právoplatným rozsudkom Okresného súdu v Trebišove sp. zn. 3 T 39/75, až do vybavenia sťažnosti pre porušenie zákona. Po prevzatí tejto sumy navštívil v

Košiciach obvinenú N. N. na jej byte, kde ju požiadal, aby prostredníctvom svojich známych zabezpečila kladné vybavenie žiadosti T. Č. Pri tej príležitosti jej dal 10 000 Kčs a zvyšok 15 000 Kčs si nechal pre seba. Túto sumu neskoršie na podnet obvinenej N. N. a na požiadanie T. Č. vrátil. T. Č. dal potom ďalších 10 000 Kčs obvinenej N. N., aby sa spojila s JUDr. F. K., ktorému odovzdala v máji alebo júni 1976 v kaviarni Carpano v Košiciach 5000 Kčs a zvyšok, ako aj sumu 10 000 Kčs, ktorú prevzala už predtým, si ponechala pre seba. N. N. s JUDr. F. K. navštívila M. G. v Bratislave, viackrát prokurátora Generálnej prokuratúry SSR JUDr. O. V. a sám obvinený JUDr. F. K. aj prokurátora Okresnej prokuratúry v Trebišove JUDr. P. Č., prokurátora Krajskej prokuratúry v Košiciach L. K. a sudcu Okresného súdu v Trebišove JUDr. J. D., u ktorých sa informoval o podmienkach odkladu trestu odňatia slobody a sťažnosti pre porušenie zákona v trestnej veci T. Č. Na základe toho 28. júla 1977 podal doplnok k podnetu na sťažnosť pre porušenie zákona v prospech T. Č., ktorý sám a bez vedomia T. Č. podpísal.

Proti tomuto oslobodzujúcemu rozsudku mestského súdu podal mestský prokurátor v Košiciach odvolanie, ktoré Krajský súd v Banskej Bystrici (ktorému bola vec Najvyšším súdom SSR delegovaná) zamietol uznesením z 25. septembra 1979 sp. zn. 3 To 369/79 podľa § 256 Tr. por.

Proti tomuto uzneseniu krajského súdu podal generálny prokurátor SSR v lehote uvedenej v § 272 Tr. por. sťažnosť pre porušenie zákona v neprospech obvinených.

Najvyšší súd SSR preskúmal podľa § 267 ods. 1 Tr. por. správnosť výroku napadnutého uznesenia, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo a zistil, že zákon porušený bol.

Krajský súd zaujal mylný právny názor, že ak páchatel' žiada alebo prijme úplatok bez úmyslu intervenovať u verejného činiteľa v záujme toho, od koho úplatok zobral, resp. ak po prevzatí úplatku neintervenoval u verejného činiteľa, ale len sprostredkoval styk verejného činiteľa s občanom, od ktorého prevzal úplatok, nezakladá jeho konanie znaky žiadneho trestného činu.

Trestný čin nepriameho úplatkárstva podľa § 162 ods. 1 Tr. zák. spácha ten, kto žiada alebo prijme úplatok za to, že bude svojím vplyvom pôsobiť na výkon právomoci verejného činiteľa alebo za to, že tak už učinil. Po objektívnej stránke sú pojmové znaky tohto trestného činu splnené požiadaním alebo prijatím úplatku za to, že páchatel' bude svojím vplyvom pôsobiť na výkon právomoci verejného činiteľa alebo za to, že tak už urobil. Po subjektívnej stránke sa vyžaduje úmysel. To znamená, že páchatel', ktorý požaduje alebo prijíma úplatok, musí byť v tom čase rozhodnutý pôsobiť na výkon právomoci verejného činiteľa, spravidla v záujme toho, od koho úplatok pochádza, alebo úplatok žiada alebo prijíma v čase, keď intervenciu v prospech podplácajúceho už vykonal.

Pri trestnom čine nepriameho úplatkárstva podľa § 162 ods. 1 Tr. zák. nie je rozhodujúce, či páchatel' na výkon právomoci verejného činiteľa skutočne pôsobil. Stačí, že požaduje alebo prijíma úplatok, t. j. neoprávnenú výhodu, spočívajúcu spravidla v majetkovom prospechu, za to, že bude svojím vplyvom pôsobiť na výkon právomoci verejného činiteľa. Teda požadovaním alebo prijatím úplatku za naznačenej situácie sú naplnené všetky formálne znaky tohto trestného činu a tým je tento trestný čin dokonaný. Ak páchatel' za úplatok svojím vplyvom skutočne pôsobil na výkon právomoci verejného činiteľa, došlo k dokončeniu tohto trestného činu. Dokončenie trestného činu možno hodnotiť ako okolnosť zvyšujúcu stupeň nebezpečnosti činu pre spoločnosť. Preto nevykonanie intervencie u verejného činiteľa v prospech podplácajúceho je irelevantné z hľadiska trestnej zodpovednosti páchatela za dokonaný trestný čin nepriameho úplatkárstva podľa § 162 ods. 1 Tr. zák., ak mal páchatel' úmysel svojím vplyvom pôsobiť na výkon právomoci verejného činiteľa.

Rozlišovanie medzi dokonaním a dokončením trestného činu má význam pre otázku účastníctva (§ 10 Tr. zák.), lebo pomoc podľa § 10 ods. 1 písm. c) Tr. zák. je možná až do dokončenia trestného činu.

Obidva súdy správne zistili, že obvinený MUDr. Š. G. sa stretol vo svojej ordinácii v K. Ch. s T. Č., ktorému prisľúbil, že v jeho trestnej veci, v ktorej bol rozsudkom Okresného súdu v Trebišove z 21. januára 1975 sp. zn. 3 T 39/75 odsúdený na 3 roky odňatia slobody nepodmienečne, mu pomôže, aby nemusel nastúpiť výkon trestu až do vybavenia jeho podnetu na sťažnosť pre porušenie zákona, ktorý poslal na Generálnu prokuratúru SSR v marci 1976. S tým cieľom sa spojil s obvinenou N. N., ktorej rozpovedal celú záležitosť T. Č. N. N. mu prisľúbila, že vo veci niečo podnikne ale že na to budú potrebné peniaze. Potom sa obvinený MUDr. Š. G. stretol s T. Č., ktorému povedal, že doklady, ktoré mu sal, odovzdal svojim známym, ktorí budú vo veci konať. Rozprávali sa aj o peniazoch. Pri ďalšom stretnutí mu T. Č. priniesol 24 900 Kčs, z ktorých 10 000 Kčs dal obvinenej N. N. a zvyšok si ponechal pri sebe. Obvinená N. N. sa spojila s obvineným JUDr. F. K., ktorého požiadala, aby vo veci pomohol. Súčasne dohodla stretnutie F. K. s T. Č., ktoré sa uskutočnilo v hoteli Slovan v Košiciach; tam sa dohodli o ďalšom postupe. Pri ďalšom stretnutí v kaviarni Carpano obvinená N. N. dala JUDr. F. K. 5000 Kčs.

Tieto skutočnosti v podstate priznávajú všetci traja obvinení.

T. Č. na naliehanie obvinenej N. N. prezradil, že obvinenému MUDr. Š. G. dal na vybavenie veci 25 000 Kčs. Obvinená N. N. sa tým cítila dotknutá. Preto poradila T. Č., aby od obvineného MUDr. Š. G. peniaze pýtal naspäť pod zámienkou, že ona mu 10 000 Kčs vrátila a že sa vo veci nedá už nič robiť. T. Č. to aj urobil, išiel za obvineným MUDr. Š. G., ktorý mu 15 000 Kčs vrátil. Z tejto časti peňazí, ako tvrdí T. Č., dal obvinenej N. N. ďalších 10 000 Kčs a 5000 Kčs si ponechal. Obvinená však prevzatie tejto sumy popiera. Usvedčujú ju však okrem T. Č. aj J. Č., manželka T. Č., jeho brat J. Č. a čiastočne aj svedkyňa E. R., priateľka N. N., ktorej obvinená N. N. telefonovala.

Aby T. Č. nemusel nastúpiť výkon trestu odňatia slobody, boli potom činní už len obvinená N. N. a JUDr. F. K. Je zistené, že obvinená N. N. navštívila v Bratislave M. G., ktorému predstierala, že sa na ňu obrátil otec odsúdeného T. Č., ktorý je zakladajúcim členom strany, so žiadosťou o pomoc, lebo jeho syn bol nesprávne odsúdený. M. G. jej sprostredkoval stretnutie s pracovníkom generálnej prokuratúry SSR s JUDr. O. V.

Obvinená N. N. pri stretnutí s JUDr. O. V. na Generálnej prokuratúre SSR za prítomnosti M. G. znovu opakovala, že pozná otca T. Č. ako starého člena strany a že ona ako členka strany mu chce sama z vlastnej iniciatívy nezištne pomôcť, lebo je presvedčená o nevine jeho syna T. Č. a o tom, že bol nespravodlivo odsúdený. JUDr. O. V. ďalej uviedla, že bol vypracovaný podnet na sťažnosť pre porušenie zákona a že chce, aby bol seriózne preskúmaný. Na základe tohto rozhovoru sa JUDr. O. V. informoval u prokurátorky Generálnej prokuratúry SSR JUDr. D., ktorá vec T. Č. vybavovala, a požiadala ju, aby ho vo veci po preštudovaní spisu informovala. Po určitom čase ho JUDr. D. informovala, že vo veci odsúdeného T. Č. zákon porušený nebol a preto podnet odložila. To JUDr. O. V. oznámil aj obvinenej N. N., ktorá ho medzičasom telefonicky volala. Obvinená ho ale znova presvedčovala, že má nejaké nové dôkazy a pod. Na druhý deň po tomto telefonickom rozhovore pricestovala obvinená N. N. v sprievode obvineného JUDr. F. K. za JUDr. O. V. a ponúkli mu ďalšie dôkazy vo veci T. Č., pričom tvrdili, že zistili svedkyňu, ktorá na mieste činu videla auto podobné autu T. Č. a pod.

Z ďalších dôkazov vyplýva, že obvinená N. N. a JUDr. F. K. cestovali spolu aj na Okresný súd v Trebišove, kde obvinený JUDr. F. K. mal rozhovor so sudcom JUDr. D. o možnosti odkladu výkonu trestu odňatia slobody uloženého T. Č. až do vybavenia podnetu na sťažnosť pre porušenie zákona. Okrem toho obvinený JUDr. F. K. navštívil aj prokurátora Krajskej prokuratúry v Košiciach JUDr. L. K. v čase, keď podnet na sťažnosť pre porušenie zákona zaslala Generálna prokuratúra SSR krajskej prokuratúre na preskúmanie veci a podanie návrhu. Sám obvinený JUDr. F. K. napísal aj dodatky k podnetu na sťažnosť pre porušenie zákona.

Treba uviesť, že obvinená N. N. a JUDr. F. K. v podstate priznávajú aj túto časť skutku. Obhajovali sa iba tým, že vo veci T. Č. u nikoho neintervenovali, ale iba sa o veci informovali. Pokiaľ ide o peniaze, ktoré im T. Č. poskytol, použili ich na úhradu trov, ktoré im vznikli pri vybavovaní veci. Táto obhajoba však bola vyvrátená.

Rozhodujúce je, aký úmysel mali obvinení, keď prevzali takú veľkú sumu peňazí, a potom navštevovali pracovníkov rôznych orgánov, ktorí mali na vybavenie veci svojím spôsobom určitý vplyv. Svedok T. Č. neposkytol obvineným takmer 25 000 Kčs len za to, že sa budú „informovať“ u príslušných orgánov, v akom stave sa nachádza jeho podnet na sťažnosť pre porušenie zákona, ktorý podal na Generálnu prokuratúru SSR ešte v marci 1976 jeho obhajca, ktorému za tento úkon T. Č. zaplatil. Takisto obvinení N. N. a JUDr. F. K. nekonali nezištne v záujme T. Č., ktorý bol predtým pre nich úplne neznámym človekom, a necestovali lietadlom do Bratislavy, resp. N. N. i do Prahy len preto, aby sa „informovali“, v akom stave sa nachádza podnet na sťažnosť pre porušenie zákona, ktorý podal T. Č.

Poškodený T. Č. poskytol obvineným pomerne veľkú sumu peňazí preto, že mu obvinení naznačovali, že majú možnosť ovplyvniť rozhodovanie príslušných verejných činiteľov v jeho prospech. Obvinení zasa neprijali tieto peniaze len na úhradu svojich trov, ktoré boli v pomere k prijatej sume zanedbateľné, ale preto, aby sa obohatili. Právne posúdenie ich činu závisí potom od toho, či mali skutočne možnosť pôsobiť svojím vplyvom na výkon právomoci príslušných verejných činiteľov a peniaze prijali za to, že svoj vplyv využijú, alebo či túto možnosť pred poškodeným len predstierali, aby sa na jeho úkor obohatili.

Znak „pôsobiť na výkon právomoci verejného činiteľa svojím vplyvom“ v ustanovení § 162 ods. 1 Tr. zák. predpokladá, že páchatel' má možnosť pôsobiť na verejného činiteľa v dôsledku svojho postavenia, vzťahu ap. (napr. preto, že je jeho nadriadeným, známym, príbuzným ap.). Nestačí obyčajná intervencia, akú môže uskutočniť každý, kto koná v mene podplácajúceho.

Ak obvinení mali takúto možnosť vplyvu na výkon právomoci verejného činiteľa, hoci aj sprostredkovane cez tretiu osobu, dokonali trestný čin nepriameho úplatkárstva už tým, že prijali úplatok za to, že budú svojím vplyvom pôsobiť na výkon právomoci verejného činiteľa a v čase prijatia úplatku mali úmysel to urobiť. Pre dokonanie tohto trestného činu sa nevyžaduje, aby na výkon právomoci verejného činiteľa svojím vplyvom skutočne pôsobili.

Znak „žiada úplatok“ v zmysle § 162 ods. 1 Tr. zák. je pritom naplnený nielen vtedy, keď páchatel' o úplatok výslovne požiada, ale aj vtedy, keď úmyselne navodí takú situáciu, aby mu podplácajúci úplatok dal alebo sľúbil. Z obsahu spisu vyplýva, že obvinený MUDr. Š. G. sám a potom aj z podnetu obvinenej N. N. svedkovi T. Č. naznačoval, že „to bude niečo stáť“, resp. že „na to budú potrebné nejaké peniaze“.

Ak obvinení nemali nijakú možnosť ovplyvniť rozhodovanie príslušných verejných činiteľov a poškodenému T. Č. rozličnými náznakmi takúto možnosť len predstierali, aby ho uviedli do omylu, alebo ak nemali úmysel využiť svoj vplyv, aby ovplyvnili výkon právomoci verejného činiteľa a peniaze za to predsa prijali, naplňuje ich konanie znaky trestného činu podvodu podľa § 250 Tr. zák. Súdom obidvoch stupňov treba vytknúť, že keď došli k záveru, že obvinení sa nedopustili trestného činu nepriameho úplatkárstva podľa § 162 ods. 1 Tr. zák., neuvažovali o možnosti posúdiť konanie obvinených podľa § 250 Tr. zák.